

UDVARHELY VÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA

523
19
1910
540

Megjelenik minden csütörtökön.

Nyolczadik évfolyam. 38. szám. Szerkeszti: Székelyudvarhely, 1910. szept. 22.

Előfizetési ára: községeknek, valamint kör- és községi jegyzőknek egész évre 6 korona. Egyes szám ára 50 fillér.
Dr. Keith Ferencz
Kiadja: Becsek D. Fiz. könyvnyomdája Székelyudvarhely. Arpad-utca 3 szám, hová az előfizetési pénzek küldendők.
varm. tb. főjegyző.

II. További intézkedést igénylő általános jellegű rendeletek.

227.

Magyar királyi Honvédelmi Miniszter.

8822. szám eln.

Népfelkelő időszaki jelentkezés nem tartatik meg.

A magyar királyi népfelkelés időszaki jelentkezései a kolera veszélyre való tekintettel a folyó évben nem fognak megtartatni.

Erről a népfelkelő járásparancsnokságok részéről a főszolgabírák (r. t. városok, járástisztviselek) haladéktalanul értesítendőek.

Jelen rendeletemet valamennyi honvédkerületi és népfelkelő járásparancsnokságnak közvetlenül adom ki és a honvéd főparancsnoksággal is közlöm.

Budapest, 1910. évi szeptember hó 14-én.

A miniszter meghagyásából:

Aláírás olvashatatlán.

Udvarhelyvármegye alispánjától.

6688—1910. alisp. számi.

Valamennyi községi és körjegyzőnek.

A m. kir. honvédelmi miniszter urnak 8822. eln. szám alatt kelt körrendeletét közhírré tétel czéljából kiadom.

Székellyudvarhelyen. 1910. évi szeptember hó 20 án.

Alispán helyett:

Dr. Paál, főjegyző.

III. Általános jellegű, de további intézkedést nem igénylő rendeletek, értesítések és más közlemények.

228.

111000—907. Belügyminiszteri sz. rendelet.

Népszerű utmutatás a kolera ellen való védekezésre.

I. Miből gyaníthatja az ember, hogy valaki kolerában megbetegedett?

Ha valamely vidéken fellépet a kolera, akkor

minden olyan megbetegedést, mely hasmenéssel vagy hasmenéssel és hányással jár, a kolera gyanusnak kell tartani és rögtön orvoshoz kell fordulni. A míg az orvos érkezik, a beteg feküdjék ágyba és ne egyék.

II. Mi okozza a kolerát?

A kolerát pusztá szemmel nem, hanem csak igen erős nagyító üveggel látható és igen szapora élő lények (ugynevezett bakteriumok) okozzák, a melyek a kolerás betegek bélürülékeiben és hányadékában rengetek mennyiségben vannak jelen. Ezek a kolera csirái.

III. Hogyan kapja meg az ember a kolerát?

Minden anyag vagy tárgy, a mely kolerás betegek bélürülékének vagy hányadékának, akár szabad szemmel látható, akár láthatatlan kicsiny részével be van szennyezve, az kolerával fertőzött és az a kolerát terjesztheti.

Ha a fertőzött tárgyról vagy anyagról a kolera csirái egészséges ember szájába s innen a gyomrába és beleibe jutnak, ilyen ember megkaphatja a kolerát.

IV. Kolera idején különösen milyen tárgyak és anyagok lehetnek fertőzve a kolera csiráival?

Kolera idején fertőzésre gyanus első sorban minden ágy- és ruhanemű, a mely kolerás beteggel érintkezett s minden olyan anyag, főleg élelmi-szerek, a melyek oly házból származnak, a melyben kolerás beteg van vagy volt; gyanus továbbá minden olyan anyag vagy tárgy, a mely nyilvános helyeken sok ember kezén szokott megfordulni, a mely kolerás házakból származó emberek fertőzött kezeivel érintkezett, vagy a mely egyenesen az utca földjével be van szennyezve. Ilyenek a piaci élelmi czikkek, főleg a gyümölcs, zöldség, a piszkos papírpénz, szódavizes üveg stb., továbbá minden, a miről nem tudni, hogy honnan származik.

V. Hogyan óvjuk magunkat és házuk népét a kolera ellen?

Bármennyire van is fertőzve valamely anyag vagy tárgy, nem nehéz azt ártalmatlanná tenni,

mivel a kolera csiráit aránylag könnyen el lehet ölni; így pld. felforralás, főzés, sütés által a fertőzött élelmiszereket biztosan ártalmatlanná lehet tenni.

A mindenben való tisztaságot és mértékletes életmódot, mely az egészség szempontjából mindig hasznos és kívánatos, főleg kolera idején, tőlünk telhetőleg követni kell. Ha gyomrunkat mértéktelen evés-ivással elrontjuk, a kolerát könnyebben kaphatjuk meg.

A ki ivóvizét közkutból vagy folyóból kénytelen hozni, az nagy fazékban forralja fel ezt a vizet, azután engedje kihűlni és olyan vizet tartson állandóan (fődőt edényben) készen ivásra. A ki akarja, az ilyen vizet kevés borral, vagy néhány csepp eczettel, vagy citromlével izletesebbé teheti.

A közös fürdőhelyeket, főleg ha azok álló vizek vagy tócsák, kolera idején kerüljük.

A házon kívül, főleg pedig piacon vett élelmiszereket (tej, tejfel, vaj, gyümölcs, zöldség) nyersen ne együk, hanem megfelelő módon (forralással, főzéssel, sütéssel) tegyük ártalmatlanná az esetleg rajtuk levő kolercsirákat. A házon kívül vett süteményfeleket, mint kenyeret, zsemlyét vagy hasonlót, akként tehetjük ártalmatlanná, hogy 10—15 percze a forró sütőbe teszszük, mert ez által a felületéhez netalán tapadó kolercsirák elpusztulnak. Ellenben a kertünkben termett gyümölcsöt, zöldséget, a magunk háztartásából származó tejet, vaját, veszélytelennek tekinthetjük; de nem szabad elfelejtenünk, hogy az ilyen saját termelésű élelmi czikkeket is megfertőzheti az olyan víz, a mely fertőzött közkutból vagy folyóból származik.

Minden étkezés előtt szappannal mossuk meg kezeinket, hogy a napi munkánk közben emberekkel és tárgyakkal való érintkezés folytán talán rajjuk tapadt kolercsiráktól megtisztítsuk és a fertőző anyagot az ételekkel a szánkba ne vigyük.

Szeszes italokkal ne éljünk, de ha valaki annyira megszokta a szeszes italt, hogy azt nem tudja nélkülözni, akkor igyék inkább bort, mint sört, de azt is nagyon mértékletesen s a pálinkától tartózkodjék. A szeszes italok mértéktelen élvezete nagyon csökkenti a szervezet ellenálló képességét. Kolera idején mindig hétfőn — a vasárnapi korcsmázás után — legfőbb az új kolera megbetegedés. Óvakodjunk olyan italoktól, a melyeket utcákon, piacokon, vásárokon frissítőknak árulnak és szájról-szájra poharakban nyújtanak a járókelőknek.

Kerüljük kolera idején az emberekkel való szükségtelen összejöveteleket és gyülekezéseket, mert minél több emberrel érintkezünk, annál könnyebben eshetik meg, hogy köztük beteg is van. De kerüljük főleg azt a házat és annak népét, a hol koleras beteg van. Éppen azért kerülni kell a korcsmázást is, de még azért is, mert ott szájról-szájra járó poharak, palaczkok, evőeszközök is terjeszthetik a kolerát.

Ne csókoljunk kolera idejé olyan tárgyat, melyet más is csókol, mert ilyen módon beteg ember szájából a kolera csirái egyenesen egészséges ember szájába juthatnak.

Ne menjünk kolera idején halotti torra, vagy halotti virrasztásra, mert onnan észrevétlenül elhurcolhatjuk a kolera csiráit.

A felsorolt előírásokat gyermekeinkkel és cselédeinkkel is tartassuk meg és legyen rá gondunk, hogy őket kioktassuk mindarra, a mi ebben az utasításban mondva van.

A legszegényebb ember is gondoskodjék róla, hogy kolera idején árnyékszék gyanánt egy külön gödröt használjanak, ha még eddig nem lett volna és hogy ennek a gödörnek födele legyen; háznépét pedig szigoruan szorítsa rá, hogy ürülékét csak ebbe a gödörbe rakja le. A lakás körül elszórt és kellőleg le nem takart korelás ürülék úgy a háznépre, mint a szomszédságra nagy veszedelmet jelent, mert a benne kotorászó szárnyasok, ebek, vagy más állatok a kolera csiráit könnyen szétviszik és terjesztik.

VI. Mit legyünk, ha koleras beteg van házunkban ?

A beteget az egészséges lakóktól minden áron különítsük el, azaz a beteget oly szobában, oly helyiségben hagyjuk, a hová ápolóján és orvosán kívül senki be ne menjen; az ilyen helyiségből a fölösleges butorokat és tárgyakat czélszerű kivinni, feltéve, hogy a beteggel még nem érintkeztek és a fertőzéstől még mentesek. Ha házunkban a beteget nem különíthetjük el és nem ápolhatjuk úgy, a mint kell, akkor vitessük őt el a kórházba, mert ez a betegre nézve is a legjobb.

Mihelyt koleras vagy kolerára gyanus beteg van a háznál, első gondunk az legyen, hogy alkalmas fertőtlenítő (a csirákat elölő) szert készítsünk vagy szerezünk be, mert ezzel kell majd ártalmatlanná tenni a beteg hányadékát és ürülékét, nemkülönben a beteg fertőzött ruha- és ágyneműjét; ilyen fertőtlenítővel kell az ápolónak kezeit mosnia, miután a beteggel vagy a fertőző anyaggal érintkezett, főleg pedig minden étkezés előtt.

Ily fertőtlenítő anyagokat házilag is készíthetünk magunknak.

A hamuból vagy a mosó-szódából a szokásos módon készült erős és forró lug ágy- és fehérneműek fertőtlenítésére szolgálhat; ugyanerre a célra használható szappanos víz is, a melyet úgy készítünk, hogy egy kiló mossószappant 50 liter meleg vízben feloldunk. Az ürülék és hanyadék fertőtlenítésére frissen oltott mész alkalmas, melyet úgy készítünk, hogy egy kiló égetett mészre egy liter vizet öntünk s ha a mész ezt magába szívta és szétesik, akkor még három liter vízzel összekeverjük. Ilyen oltott meszet mindennap frissen kell készítenünk. A kezek fertőtlenítésére szappannal való mosás után erős eczet is alkalmazható.

A ki a fertőtlenítő szereket házilag elkészíteni nem tudja vagy nem akarja, az az orvos rendelésére mindennemű fertőtlenítésre karbolsavat használhat és szerezzen be néhány liter 5 százalékos oldatot. Kézmosásra ezt az oldatot úgy használjuk, a mint van, vagy legfeljebb ugyanannyi vízzel keverjük.

A fertőzött fehérneműek beáztatására az 5 százalékos karbolsavból 1 százalékoszt készitünk akkép, hogy 2 liter 5 százalékos oldatot 8 liter vizzel keverünk.

A felsorolt szereken kívül még nagyon sok fertőző szer létezik, a melyeket használni lehet, ha orvos rendelí és ugy, a mint az orvos rendelí.

Minden fertőtlenítő szer kisebb-nagyobb méreg és ezért mindig ügyeljünk arra, nehogy azt valaki, különösen gyermek, itálnak tekintse.

VII. Mihez tartsa magát a kolerás beteg ápolója?

A kolerás beteg ápolójának fő gondja a beteg ápolásán és a saját megóvásán kívül az legyen, hogy minden koleracsírát még a beteg szobájában elpusztítson és élő csírát onnan ki ne hurcoljon. Hogy ezt elérjük, a következőképen járunk el:

Tartsunk a beteg szobájában az ürülék és a hányadék számára külön egy-egy edényt; ugy az ürülékhez, mint a hányadékhoz mindig azonnal hozzá öntsünk legalább is ugyanannyi frissen oltott meszet vagy 5 százalékos karbolsavat és fadarabbal alaposan összekavarjuk; a keverés után pedig mind a két edényt egy közös nagyobb edénybe ürítjük. Ennek a gyűjtő edénynek a tartalmát csak akkor önthetjük az árnyékszékbe, ha a hányadék vagy ürülék utolsó betöltése után legalább már két óra telt el, nehogy még élő csirákat vigyünk ki a beteg szobájából. Tartsunk ezen kívül a beteg szobájában egy nagyobb dézsát, hordót vagy teknőt, a melyet félig luggal, szappanos vízzel vagy egy százalékos karbolsavval töltünk meg és ebbe tegyük be a beteg által beszennyezett ág- és fehérneműeket. Ha a szennyezett fehérnemű ilyen folyadékban 2—3 óráig ázott, akkor kicsavarható, a szobából kiadható és baj nélkül a szokott módon kimosható.

Az ápoló ügyeljen arra, hogy a beteg ürülése és hányadéka alkalmával, valamint az ürülék és hányadék messzszel való összekeverése és átöntése közben a ragályozó anyag szét ne freccsenjen, ha pedig abból valami mégis a padlóra vagy butorra kerül, akkor azt fertőtlenítőbe, (eczetbe, karbolba) mártott ruhával törölje le, a törölt ruhát pedig a fertőtlenítő folyadékba tegye.

A beteg által használt evő- és ivóeszközöket csak ugy szabad a szobából kiadni és csak akkor használhatja más ember, ha maga az ápoló egy fazék forró lobogó vízbe teszi és azok legalább egy negyed óráig benne maradtak.

A beteg szobájába kutyának, macskának ne legyen ki-bejárása, valamint a legyeket is lehetőleg távol tartsuk és a szobában lévő minden edényt befödjük.

Az ápoló ügyeljen arra, hogy a beteg az arczába ne köhögjön vagy trüsszentsen, mert így a kolera csírát tartalmazó nyálka juthatna a szájába. Ezért az ápoló napjában többször öblítse ki eczetes vízzel a száját és mosatlan ujjával ne érjen a szájához.

Az ápoló a beteg szobájában ne étkezzék, a mikor pedig kimegy, ne mulassza el felső ruháit még a betegszobának egy félreeső sarkába felakasztani, azután kezeit szappal mossa meg

és fertőtlenítsse. A betegszoba ajtaja előtt fertőtlenítő folyadékkal áztatott rongy fekdjön állandóan s ebbe dörzsölje az ápoló a lába illetve cipője talpát, nehogy a kolera csírát a talpával terjessze a házban. Ha pedig a szobába visszatér, az ápolói felső ruhát ismét magára vegye.

A ki az ápolót szolgálatában felváltja, az szintén szigoruan tartsa magát az itt elmondott szabályokhoz.

Ha a beteg veszélyen tul van és gyógyulásnak indul, a javulástól számított két héten keresztül az ürüléket épugy kell még fertőtleníteni és az ápolónak is ugyanugy kell még óvakodni, mint annak előtte. Ha az orvos másként rendelí, akkor ahhoz tartsuk magunkat.

Ha a beteg meggyógyult, akkor ugy ő, mint ápolója langyos szappanos vízzel megmossa egész testét (haját is) vagy pedig szappanos vízben megfürdik; azután tiszta ruhát öltve, emberek közé mehet.

Ha a beteg meghalt, ki ne vigyük a szobából, reá ne boruljunk, idegent, gyermeket be ne bocsássunk hozzá, ne mossuk és ne öltöztessük, hanem az orvos rendelése szerint zárjuk koporsóba.

VIII. Mi történnék a szobával, miután a beteg meggyógyult vagy meghalt?

Minden ruhaneműt és ágyneműt, a mi a betegen és ápolón volt, vagy vele érintkezett, azt a lugban vagy szappanos vízben áztatjuk legalább egy fél napig; azután kivihetjük a szobából és moshatjuk.

A szalmazsák vásznát luggal vagy szappanos vízzel benedvesítjük és néhány óra mulva kivisszük, a szalmát félreeső helyen elégetjük, a vásznát lugban kifözzük.

Az olyan ágyneműt vagy ruhaneműt, a melyet fertőtlenítő folyadékban áztatni nem lehet, inint a milyen a posztóruha, a szőrrel tömött matracz, a tollas vánkös és dunna vagy a paplan, azt erős eczetbe vagy az orvos által rendelt más fertőtlenítő folyadékba mártott ruhával minden részében jól dörzsöljük meg és lehetőleg néhány napig tegyük ki a nap sugarainak.

A szobában lévő butordabarak külsejét, ugyszintén az ablakok és ajtók minden részét 5 százalékos karbolsavval vagy az orvostól rendelt más fertőtlenítővel nedvesített ruhával le kell dörzsölni. A nem festett butorok forró luggal vagy szappanos vízzel is moshatók.

A betegség alatt használt összes edényeket csak azután adhatjuk ki a szobából, ha már néhány óráig lugos vagy szappanos folyadékban feküdtek és azokat benne lemostuk.

A szoba falait frissen meszeljük.

A padlót forró luggal mossuk; ha földes, akkor bemeszeléssel is lehet fertőtleníteni.

Ha ezt mind megtettük, akkor az ilyen szobától nem kell félnünk; de ha lehet, hagyjuk néhány napig lakatlanul és szellöztessük.

Épen így kell eljárunk a betegszobával akkor is, ha a beteget a kórházba vitték.

229.

107.006—1910. B. M. számú körrendelet.

V—a.

Külföldiek kiutasítására vonatkozó jogerős határozatok felfüggesztése, illetőleg hatályon kívül helyezése.

1. Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének 2. Valamennyi határszéli rendőrkapitányának. 3. Székesfővárosi államrendőrség főkapitányának.

Gyakran előfordul, hogy az állam területéről jogérvényesen kiutasított külföldiek egyfelől »ujrafelvétel«-ét, másfelől a kitiltó jogerős határozatnak hosszabb-rövidebb időre való felfüggesztését, nemkülönben lakási szándékuk újabb bejelentésének tudomásvételét kérelmezik.

Miután az 1903. V. t.-cz. ily esetekre nem intézkedik, az azok elintézésénél követendő eljárást az egyöntetűség szempontjából következőleg szabályozom:

1. Külföldieknek jogerős véghatározattal befejezett kiutasítási ügyekben »ujrafelvétel«-nek helye nincsen.

A közigazgatási eljárás egyszerűsítéséről szóló 1901. XX. t.-czikk 10. §-a és az ennek életbeléptetése és végrehajtása tárgyában 4600—1901. szám alatt kibocsátott M. E. rendelet 10. §-a ugyanis kifejezetten úgy intézkedik, hogy az »ujrafelvétel«-nek csakis közigazgatási »vitas« (contentiosus) ügyekben van helye. Ellenben a nem »vitas« tehát különösen oly ügyekben, a melyekben a hatóság »discretionalis« hatáskörben határozható újabb határozat nélkül, hogy a törvényben szabályozott ujrafelvételi eljárásra lenne szükség. Hogy pedig a hatóságok az 1903. V. t.-cz. 10. §-a alkalmazásával discretionalis jogot gyakorolnak, azt már hivatali elődöm is határozottan kimondotta 1906. évben kiadott 90.000—905. számú körrendelete utolsó bekezdésében.

2. Ha a jogerős kitiltó határozatnak felfüggesztése avagy az ország valamely községében bizonyos ideig való tartózkodásra engedély kéretik, a határozathozatalra az elsőfoku hatóság illetékes, melynek területén a folyamodó tartózkodni kíván, azonban a kitiltás ügyében eljáró elsőfoku hatóság, ha ez a tartózkodás helyének hatóságával nem azonos, előzetesen meghallgatandó. Az ily határozatok ellen fokozatos felelkezésnek van helye.

3. Az ország területén való lakósnak időbeli korlátozás nélkül való megengedésére, illetőleg a jogerős kiutasító határozatnak hatályon kívül helyezésére irányuló kérelmek felett való döntést főfelügyeleti jogomból kifolyólag magamnak tartom fenn, mely esetekben az elsőfoku, illetőleg másodfokon eljáró rendőrhatalóságok a kérvényt az iratokkal felszerelten és véleményes jelentésük kíséretében hozzám haladéktalanul felterjeszteni tartoznak.

Budapest, 1910. évi július hó 30-án.

A miniszter helyett:

Jakabffy s. k. államtitkár.

5731—1910. alisp szám.

Elsőfoku rendőrhatalóságnak.

Tudomás végett és előforduló esetekben való alkalmazkodás céljából közlöm.

Székelyudvarhelyen, 1910. szeptember 12.
Sebesi, alispán.

V. Pályázatok, hivatalos hirdetések és körövények.

Állati betegség. Sertésvész megszűnt Gyepes községben.

Hirdetmény. Szabolcsvármegye alispánja a Máriapócs községben ez évben tartani szokott bucsukot, tekintettel a fenyegető kolera-járványra, a m. kir. Belügyminiszter rendelete alapján betiltotta

Elveszett marhalevél. Nagygalambfalvi Farkas Sándor nevére e községben kiállított 1550—1910. ikt. számú 84012 trvhat. számú marhalevél egy darab 1898. évbéli fehér tehén, szarván V—33. jegy vonatkozó, mely folyó év és hó 9-én a székelykeresztúri vásáron 12477. szám alatt Máthé Nina gyalakuti lakosra lett átírva elveszett, megsemmisítették. Nagygalambfalva. 1910. szeptember 14-én. Godra Mihály, körjegyző.

Elveszett marhalevelek. Sándor Mózes olaszteleki lakos folyó évi augusztus hó 23-án Homoródszentpál és Olasztelek közötti törvényhatósági utvonalon elveszített 2 drb. marhalevelet egyik egy darab 3 éves tehénbivaly és egyik egy darab 5 hetes bivaly bikaborjuról van kiállítva, feltalálás esetén Olasztelek község előjárósága címére megküldendő.

Felfogott bivaly. Két darab 2 éves ökröbivaly folyó hó 6-ika óta a szolokmai községi bírónál felfogva tartatik, igazolt tulajdonosa a tartási díj megtérítése ellenében átveheti.

Körözendő egyének. 280. — *Deunkó* Jakab gyári munkás, a ki a szepesvármegyei Hunfalva községben született, legutoljára a galicziai Biala községben lakott, nyomozandó, feltalálása esetén illetőségére kihallgatandó s a felveendő jegyzőkönyv a 9481—910. számra való hivatkozással Szepesvármegye alispánjának megküldendő. Nevezett feltalálása esetén különösen kihallgatandó arra nézve, hogy hol és melyik évben született? szüleit hogyan hívják, vagy hivatják? Továbbá, hogy hány gyermeke van, azok mikor és hol születtek? Melyik évben hagyta el az országot? távozása óta átmenőleg sem fordult-e meg Magyarországon területén? Ha igen, mikor volt ez? Távolléte alatt nem tett-e semminemű lépést magyar állampolgárságának vagy eredeti községi illetőségének fenntartása iránt? Nem szerzett-e utlevelet, fősolgabírói igazolványt? Nem tett-e lépést ezen igazoló okmányok kieszközölése iránt? Nem irattat-e be magát valamely cs. és kir. konzulátus nyilvántartásába? illetősége nem tárgyaltott-e? Ha igen, mikor?

281. — *Farkas* Ágnes, nagyváradi születésű 33 éves nő nyomozandó, feltalálása esetén illetőségére nézve kihallgatandó és a felveendő jegyzőkönyv a 4978—910. számra való hivatkozással Hajdúvármegye alispánjának megküldendő.